Takshashila Project

॥श्रीगणेशायनमः॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

महा॰ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ अथातो महाव्रतस्य ॥ पुरस्तादेव कतिपयाहेन होता ॥ प्रेंखफ ॥ सू॰ ॥
लकमुत्पादयति ॥ तिष्ठत एवोदुंबरस्य ॥ पुरस्तादादित्यस्योदयनतो ॥ यदि पुरस्ता
न्न विद्येता ॥ अप्युत्तरतो यदि दक्षिणतः ॥ पश्चाद्वास्यान्मूले छेदयित्वा ॥ प्राद्वे
दंडूतिष्ठंनुत्पाद्य ॥ यद्यणुरुदुंबरस्यादपि देवाश्रीणि वा फलकानि संदध्यु
स्ताद्वारुकमात्रं प्राग्भवत्यरत्निमात्रं तिर्यक् ॥ तत्प्रज्ञाताग्रं ॥ तच्चतुर्दंतिषु वित
र्दयंस्य ॥ येतस्यैवोदुम्बरस्यान्यस्य वा विशाखयोश्छेदयंति ॥ परःपुरुषे वंशं
चयद्युदुंबरेण विद्येत ॥ योन्यो वृक्षः फलग्रहिष्णुः कल्याणान्निव्याहारो
वास्या ॥ तस्यैतदुपकल्पयेत् ॥ १ ॥ अथ मौंज्यौ रज्जू कारयंति ॥ दृढे त्रि ॥ १ ॥

गुणे ॥ परोद्विव्यायामं ॥ एतावद्धोतारमन्वितं ॥ औदुंबरीमासंदीमुद्गात्रे संघ्नंति ॥
तस्यै प्रादेशमात्राः पादा भवंत्यरत्निमात्राणि ॥ शीर्षण्यान्यनूच्यानि ॥ तां सं
हत्य मौंजीभिः ॥ संध्याभिर्व्यवयंति ॥ द्विगुणाभिः प्रसलविरुष्टाभिः ॥ २ ॥ अथैतां
वीणां शततंत्रीमुपकल्पयंति ॥ तस्याः पालाशीसूना भवंत्यौदुंबरो दंडोपि वौदुंबरी सूना
पालाशो दंडस्तामानडुहेन सर्वरोहितेन चर्मणा ॥ वाहृतो लोम्नाभिपीव्यंति ॥ त
स्यै मूले दंडं दश धाद्यति विध्यंति ॥ तद्दशदशरज्जूः प्रवयंति ॥ ता अग्रेनानाबध्नंति ॥
दंडसमासा वीणा शततंत्री भवति ॥ वेतसशाखा सपलाशा ॥ वादिनुपलिष्ठा भ
वति ॥ स्वयं नतावाणरेषीकाः ॥ घाटकर्करीरुपघाटरिकाः ॥ कांडवीणा पिछोरा इति ॥

२ब

सूः

तस्मिंस्त्वेष्णुमेनिविदं दधात्यु॥ मेसूक्ते पच्छः शंसत्ये इति न्वाउमरुत्वतीयं॥८॥ अथा
तोनिष्केवल्यं॥ संस्थिते प्रातःसवने॥ षट्स्वावटेषु स्वानयेदिति सास्थितिः॥ शस्ते मरु म हा०
त्वतीय इति पैङ्ग्यं॥ जघनेन सदंधिष्ण्यं पदं च॥ चतुरंगुलं च प्रमायतनस्य॥ चाउदीची
नाग्रं॥ फलकं निधायो॥ न्नयतश्चतुरंगुलं उपधस्य॥ बहिश्चतुरंगुलाम्यो लेख
लेखयित्वा॥ षट्स्वावटेषु स्वानयेद्॥ दक्षिणं पूर्वमपोत्तरं॥ प्रांचो वोदंचो वोत्किरा॥
उत्किरंति॥ न द्विशाखा ववधा॥ योदीचीनाग्रं वंशमन्यादधाति॥ शीर्ष्णोहि ना
मिमीले॥ यदि ह्रस्वः स्यादूहूबाहु मिमीते दृढपर्यूहे॥ पर्यूषति॥ यथानस्य पे ॥४॥
यानाम चैतस्मिं स्वफलकं॥ रज्जुभिश्चतुर्हंतिषु परिव्ययति॥ यथानसं न

ह्येतो॥ त्तरेण दक्षिणां प्रेंखस्थूणां॥ दक्षिणां रज्जुं बध्नंति॥ दक्षिणेनोत्तरां प्रेंखस्थूणा॥
मुत्तरां रज्जुं बध्नंति॥ तत्संबाध्य प्रास्यति॥ यथा ज्ञादेशमात्रेण परिच्छूने स्यात्त॥
द्वध्नस्तात्पूर्वकुशैः प्राचीनाग्रैश्चोदीचीनाग्रैश्चास्तृणोति॥ तदभिनिवीक्ष्य हृदं पर्यूष
ति॥ यथानस्य चेत्तत्॥ तत्संबाध्येत् रस्यां प्रेंखस्थूणायामुपाश्रयति॥ तच्छस्ते मरु
४ स्थानं त्वतीये॥ यथा स्थापयेत्॥१०॥ अथाध्वर्युर्मा हिंवदं ग्रहं गृहीत्वेत्यन्येण होतुर्धिष्ण्यं प्रा
ङ् उपविशति॥ तं होता हाध्वर्यव उपरमेति॥ स उत्तरेणोत्तरां प्रेंखस्थूणा॥ मुत्तरेणाध्वर्युः प्रा
ङ् उपनिष्क्रम्य॥ पूर्वमाहृदाराग्नीध्रं प्रपद्यो॥ त्तरेणाग्नीध्रीयं धिष्ण्यं पर्येत्य॥ पश्चात्प्रा
ङ् उपविश्य॥ दक्षिणं जान्वाच्य॥ स्रुवेण ज्यस्थाल्या उपहत्य जुहोति॥११॥ आयु

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

११ प्राऊपत्रे विश्वायू रथंतरं॥ सर्वायुर्बृहत्सामायु॥र्वामदेव्य॥मत्यायुर्यज्ञायज्ञीयं॥ तेषामहमा महा०
युषा॥युष्मान्भूयासं॥ मस्ये प्राणः संचरति॥ प्रजापतेर्हृदयाय कं॥ सर्वविनुद्य संदृशे ॐ म
म स्तु शरदः शतं स्वाहेति॥ प्रथमां दिवे स्वाहान्तरिक्षाय स्वाहा॥ पृथिव्यै स्वाहेति तिस्रो॥ गवे
स्वाहा वाचे स्वाहा॥ वाचस्पतये स्वाहेत्यपरा॥ तिस्रो॥ यदिदमिति हैतिर्हु॥ दैव्यं सहउत्तर
न्नां॥ नहयं यजामहे यदस्मभ्यमिति रुद्रवत्यां॥ वाचो राजन्यजामहे॥ वाचस्पते सहस्त्वमे
यो अस्मां अभिदासति स्वाहेत्य॥ ष्टमीं कृत्वाय॥ प्याय॥ तनं स्रुवं निधाय॥ यपात्र दर्नं नि
क्रम्याग्रेण सद उत्तरेण स्रुतिं प्राञ्चिं वृत्य॥ रिमादौं भ्रपति॥ वागायुर्विश्वायुर्विश्वमा ॥५॥
युरेत्य॥ वाहो ऊरोपेहि विश्वव॥ विदाम घवन्विदा इत्य॥ पात्रे वतिष्ठंन॥ स्निं यथां गमुपति

ष्ठते॥२॥ नमस्ते गायत्राय॥ यत्ते शिरो यत्ते पुरइति पूर्वार्द्धं॥ नमस्ते रथंतराय॥ यस्ते दक्षि
णो बाहु॥र्यस्ते दक्षिणः पक्ष इति दक्षिणं पक्षं॥ नमस्ते बृहते॥ यस्त उत्तरो बाहु॥र्यस्त
उत्तरः पक्ष इत्युत्तरं पक्षं॥ नमस्ते वामदेव्याय॥ यत्ते मध्यं यस्त आत्मेति मध्यं॥ नमस्ते
यज्ञायज्ञीयाय॥ यत्ते पुच्छं या प्रतिष्ठेति पुच्छं॥ समिद्धस्यैवैतान् गानुपतिष्ठेत॥ यद्युत्तर
वेदौ न वत्स्य॥ पात्रेवतिष्ठं॥ नादित्यमुपतिष्ठत॥ आकाशं शास्त्रायेकुर्युरिति है क आ
॥ कृत्ये शेनत्वे वोपतिष्ठेत॥ सुभूर्नो मासि श्रेष्ठो रश्मीनैं वानां संसद्य यातन्वा॥ ब्रह्मजि
न्वसितया माजिन्व॥ तया माजनयत यामा पाहि॥ ब्रह्मवर्चसमन्नाद्यं मयि त्विषिं धा॥
नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीरित्य॥ प दक्षिणात्प्रविशति॥ पश्चात्त्रे खं प्राङुप विघ्यत

दक्षि ॥

Takshashila Project

द्ध्योरभ्यां ननुसृजतेन्वाग्यत आस्त आधिसर्पणात्॥१३॥ आस्त पुरस्ताद्देवक्षं दोगेभ्यः महा०
शीर्षण्यं स्व चात्विग्गाद्येत् सप्रपुरस्ताद्देवाध्वर्युणा संवादयेत् द्वादश हूतत्वस्तृ स्त्री श
सेत्स्यत्याग्रणीताद्धि हूत मात्मानं च पदानुषंगो अघ शंसिष्याम्यं विहृतं तत्वं प्रस्ताग्रणीता
दित्यं प्रस्तोतारमाह सत्तसुस्तोत्रियासु परिशिष्टासु नःप्रभूतां तांवद्धीदं ज च मित्य
याध्वर्युस्तोत्रमुपाकरोति यत्रे वोऊतां संदीमधिरोहत्यं च प्रस्तोता प्रतिहर्ता रो रस्या
वधिसर्पत उपगातारश्चोऊतेव प्रथमो वीणां प्रवादयंति तं पत्न्यो नु प्रवादयंत्या
घ्नंति दुंदुभीनाहंति भूमिदुंदुभिं कुर्वंति घोषं घोषवन्तो। पपूर्णकुंभा अपो बिभ्र ११५
त्यो मार्जालीयं परियंति हे महा इदं मधि इदं मधि स्यैतां वाचं वदंत्यः प्रदक्षिणं त्रिः

कै प्रादेशं निधाय यजपतिः संदेवो देव्याददधा दित्यं चोपरि प्रेंखफलके
प्रसल विनूलीतत ऊर्ध्वं ॥१४॥ अथैतमम्बरयं युंजंत्य अग्रेण दक्षिणं वेद्यंसं तं स्तत्र ब्रा
आतिष्ठति राजा वा राजमात्रो वा अनुष्यत्री भ्रेपूनादाय सोऽभितो वेदिं त्रिः प्रसलं वि
परिवर्तमान एतमाषणं विध्यति तत्र सपत्रेणाति विध्येदेवं द्वितीयमेवं तृतीयं तं प्रा
चमुदंचं प्रसृंपति तं तत्रैव विमुंचंति अथ प्रस्तोता समसु स्तोत्रियासु परिशिष्टास्वा
हावेलेत्यपहोतादक्षिणेन प्रादेशेन प्रेंखफलकं च भूमिं च संमृशं जपति संम
हात्म हत्या दधा दित्यं चोपरि प्रेंखफलके कात्या देशमात्रे प्रादेशं धारयं जपति
संभ्राज्यब्राह्मण्या दधा दित्यं चोपनिधाय प्रेंखफलके त्रिरभ्यं तं न्यत्रिरभ्यवा
निति॥१५॥ अथैनं दुरसा संस्पृश्यं दक्षिणं नागमात्मनोति हरत्यप त्यकौ सिव

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

सू०

सस्त्वा॥गायत्रेणछंदसा रोहंतु॥तानहमन्वारोहामि॥राज्यायेत्यं॥घोत्तरं जागमात्मनोति मह०
हरंजपति रुद्रास्त्वा त्रैष्टुभेन छंदसा रोहंतु॥तानहमन्वारोहामि॥स्वाराज्यायेत्यं॥घ
दक्षिणं जागमात्मनोतिहरंजपत्या॥दित्यास्त्वा जागतेन छंदसा रोहंतु॥तानह
मन्वारोहामि॥साम्राज्यायेत्यं॥घोत्तरं जागमात्मनोतिहरंजपति॥विश्वेत्वा देवा आनु
ष्टुभेन छंदसा रोहंतु॥तानहमन्वारोहामि॥कामप्रायेत्यं॥थसमधिस्रप्य॥प्रांचौ पादा
उपावहृत्य॥भूमौ प्रतिष्ठापयत्यं॥पवित्रिरस्थंन्यत्रिरस्थवानित्य॥घोपरिप्रेंखफ
लके॥दक्षिणोत्तरिणमुपस्थं कृत्वा॥दक्षिणेन प्रादेशेन॥पश्चात्प्रेंखफलकमुप ॥७॥
स्पृशति॥प्रजापतिष्ट्वा रोहतु॥वायुः प्रेंखयत्वित्यं॥पवित्रिरस्थंन्यत्रिरस्थवानित्य॥प

प्रांचौ पाणी परिगृह्य जपति॥१६॥संवाक्प्राणेन समहं प्राणेन॥संचक्षुर्मनसा॥समहं
मनसा॥संप्रजापतिः पशुभिः॥समहं पशुभिः॥सुपर्णोसि गरुत्मान्॥प्रेमां वाचं वदिष्याभि
बहु करिष्यंती बहु करिष्यन्॥बहोर्भूयः स्वर्गमिष्यंती स्वर्गमिष्यन्नित्यं॥पवित्रिरस्थंन्यत्रि
रस्थवानिति॥सविसृष्टवाक्प्रसरं॥विनिनीषमाणं आस्तोत्रस्य प्रवदना॥यत्रेव होताप्रेंख आस्त
मधिरोहति॥तं सर्वे सगृहपतिकाः॥रसीरधिसर्पंतु॥त्तमायां स्तोत्रियायां॥परिशिष्टायां॥अ
मवचरणं मेति दुंदुभीनवचरंति॥भूमिदुंदुभिमुपरमंति॥घोषं घोषवंतो॥यपूर्वसोकुंभा
अपोविभ्रात्यो॥मार्जालीयं परियंति॥मार्जालीये ताः॥कलशान वनिनीयोपनिधाय॥
यथेतमुत्सृज्यंत॥एवेति प्राह॥प्रोक्ते होता वाचं यछत्यानुवषट्कारादुपप्रति

Takshashila Project

स्०

हारमाहावेनुरमति प्रतिहृतन्नऋद्ध्यते ध्यर्यीशंसावो३इत्यु च्चैराहूय यथायथास्यवाक् महा०
सर्वाअन्त्याबाचोतिवदे दुच्चैराहूयत्रिरुपांशुहिंकृत्यो पांशुतूष्णींशंसं स्तस्या
नस्तस्यातः॥१७॥सप्तदशोध्यायः॥ ऊर्ध्वमुच्चैराहूयत्रिरुपांशुहिंकृत्य ब्रह्मजज्ञा
नंप्रथमंपुरस्ता दियंपित्रेराष्ट्र्येत्यग्रे विश्वेदेवाममश्र्वएवंतुयज्ञिया इत्यं तेनास्तिस्वस्त्रेचःस
तूष्णींशंस स्ताउपांशुप्रभुवन्नू पंक्तोत्थात्मनेवाचमुत्सृजति तदिदासभुवनेषुज्येष्ठमि
तिस्तोत्रियस्तृच स्तदेतन्नेवर्च्यं वनेनवायोन्यथायिचाकंनित्यच्छो श्राकस्मनाश्राकोऽ
रुणःसुपर्णइतितृचं योऽक्षऋत्योतिंविष्ण्योः निरंतर्महृत्तंनामगुरुत्यंपुरुस्त्रेजि ॥८॥
दंतएकंपरञ्जनतएकमिति तिस्त्रएकपातिन्यः स्तास्त्रयोविंशतिस्त्रिःशस्तयाप्रथ

मयासहपंचविंशतिः सएषआत्मापंचविंश स्तन्न्रदेनोपस्तष्टंशंसति नदेवउदतीना
मिति त्रैष्टुभानिपूर्वाणिपदानिकरोति नदस्योत्तराणि प्रथमेनत्रैष्टुभेनपादेन प्रथ
मंनदस्यपदमुपसंधायावस्यति द्वितीयेनत्रैष्टुभेन द्वितीयंसंधायप्रणौति तृती
येनत्रैष्टुभेन तृतीयंसंधायावस्यति चतुर्थेनत्रैष्टुभेन चतुर्थंसंधायप्रणौत्ये वंवि
हृतांप्रथमांत्रिःशंसति पराचीरुत्तराः एवंविहृताएवया तृतीयासूक्तस्य तस्याउत्त
रमर्धर्चमुत्सृजति नदस्यचोत्तरं तोपुरस्ताद्द्विपदानांशंसति आत्मानंशस्त्वाय
स्तृद्दोहसंशंसति तान्यस्यस्तृद्दोहसइति तामर्द्धर्चशः॥१८॥ अथैतानिशीर्षण्या
निरचानिशंसती इमिऊष्विनइंउएसंहीउोदधीच उत्तिष्ठन्नोजसासह द्वे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तेषांत्रचानां

नु

सू॰ दनिस्कृतामघ॥उदु त्यं जातवेदसमित्ये॥एतेषां येषु साम गास्तुवीरं॥स्तानि शंसेदु दु त्यं महा॰
जातवेदसमित्येत॥स्मो हि केन न व चेस्तुवते॥तेयदि तथा कुर्यु॥रित देव शंसेदु दु त्यं जा
तवेदसमित्येत॥स्यो है के प्रथमे च चेस्तुवते॥यदि तथा कुर्यु॥रितरेषां येकामयेतत॥तमु
पाहर॥त्तान्यर्द्धर्चशः शस्त्वा॥यस्तूददोहसं॥३॥अथैतं त्रिवं रचं शंसति॥यस्येदमोदं
आरुजस्तु॥जो युजो वनं सह॥इंद्रस्य रंत्येव हन्तू॥अनाधृष्टं विपन्यया॥नाधृष आदध
र्ष्या॥धृषाणां धृषितं शवः॥सनो ददातु तं रयिं॥पुरुं पिशंगसंदृशं॥इंद्रस्यति स्तव
त्तमो जनेष्वेति तिनमर्द्धर्चशः शस्त्वा॥यस्तूददोहसं॥४॥उरुं नो लोकमनु नेषि विद्वा
निस्यक्षा॥तां पच्छः शस्त्वा॥यस्तूददोहसमथ रथंतरस्य स्तोत्रियं॥पुनरादायं ककु ॥६॥

ब्भार॥मयस्तूददोहस॥मथ रथंतरस्यानुरूपं॥पुनरादायं ककुब्भार॥मयस्तूददोहस॥मथ
धाय्यां पच्छः शस्त्वा॥यस्तूददोहस॥मथ राथंतरं प्रगाथ॥मर्द्धर्चशः शस्त्वा॥यस्तूददोह
सं॥य एक इद्धव्यश्चर्षणीनामिति॥सूक्तं नत्यच्छः स्तस्य द्वितीयामुद्धृत्य॥विश्वो ह्यन्यो
अरिराजगामेति॥ये तस्य द्वितीया॥तामिह द्वितीयां करोति॥सूक्तं शस्त्वा॥यस्तूददोह
सं॥तमिंद्रं जोहवीमि मघवानमुग्रमिति॥प्रहस्तकस्त्वचस्तं पच्छः शस्त्वा॥यस्तूददोह
सं॥५॥स सूर्ये जनयं ज्योतिरिंद्रो॥याधियातरलिरं जिरस्वान्॥क्षते न शुष्मी ह
मानो अर्कैर॥भिस्पृध उस्रो वेदिं तततहृत्यक्षा॥तां पच्छः शस्त्वा॥यस्तूददोहसम
थ रहत स्तोत्रियं॥पुनरादायं ककुब्भार॥मयस्तूददोहसं॥अथ बृहतोनुरूपं॥पुन

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

स्तु० रादायं कुमारं मयस्सूददोहसं । त्रत्राध्याया नवस्य पवार्हतं प्रघेगो मई च्चे शाः शस्त्वा महा०
मयस्सूददोहसं । विश्वोह्यन्यो अरिराजगामेति सूक्तं तस्य छंदः स्तस्य द्वितीयामुद्धृत्य एक इद्धव्य
ष्चर्षणीनामिति । येन तस्य द्वितीयां तामिह द्वितीयां करोति सूक्तं शस्त्वा पस्सूददोहसं । विश्वाः
पृतना अभिभूतरं नरमिति । प्रहस्तकः सूक्तं च । तस्य पछंदः प्रथमां शंसति । ईर्चं शउत्तरे । प्रह
सितके शस्त्वा पस्सूददोहसं ॥५॥ अथैतानि चतुरुत्तराणि सूक्तानि शंसति । ईडयमहवनेसु
तमिंद्रं वृत्राय हंतवे । गायंति त्वा गायत्रिणो । न त्वावद्दंतो अन्य इति चत्वारि सूक्तानि ॥१०॥
तान्यर्द्धर्चशः । इंको हि सोमकर्मदा इति पंक्तं सूक्तं तत्पंक्तिशः शंसति । चत्वे ज्मुर्गिर
इंद्र पूर्वी रादंजिराः प्रथमं दधिरे वय इति । द्वे त्रिष्टुभे जागते सूक्ते तेन पछंदः शस्त्वा

पस्सूददोहसं ॥६॥ अथैता अशीतीः शंसति । महां इंद्रो य ओजसेत्येतया गायत्रीमशीतिं
प्रतिपद्यते । तानि पंचदश सूक्तानि । इंद्र इत्सोमपा एक इत्यष्टौ । वेवेदेंद्रस्तु विकूर्मिरिति
त्रीण्येताधाये अग्निमिंधत इति चतुर्दश । तानि चत्वारिंशत्सूक्तानि तत्पूर्वेकपत्रमथो
त्तरं । प्रहस तान्यजीपिण इति दशसूक्तानि । पादु शिष्यं धस इति पंचाश्वा विशं त्विदवर
ति चत्वारि । यदद्य कच्च वृत्रहन्निति पंच । पत्नीवंतः सुता इम इति चत्वारि । इंद्रस्य न्वोजसो
ति छन्नोजसा सह । ऋजिप्रजापतिमिति त्रीणि सूक्तानि । ते बायस्तुरस्त्वा कृतं स्याह्न दुहरे घ
कवैनकुर्युरू देवहरे । आनयत्पराव तरु इति दश सूक्तानि । तानि चत्वारिंशत्सूक्तानि त
दुत्तरं कपत्रमथस्सूददोहा ॥७॥ याइंद्र भुज आभर इत्येतया बार्हती मशीतिं प्रतिपद्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तृ॰ ति॥ तान व प्रत्यक्ष बृहत्यो॥ विश्वेत इंद्र वीर्यमिति तिस्र॥ स्त्वं घे मिन्द्रा नमस्विन इति द्वे॥ नसी महा॰
मदेव आपद्धितिषट्॥ ता विंशतिः प्रत्यक्ष बृहत्यो॥ प्रगाथा॥ यः सत्राहा विचर्षणिरिति
चत्वारो॥ मो षु त्वा वाघतश्चनेति चत्वारः॥ उदु त्य द्विपदा॥ मुदिन्वस्य रिच्यत इति पंच॥ वा नीष
तस्तदा नु र॥ मा चिदन्यद्विशंसत ते॥ मा॥ त्वा पुरूवसो॥ त्वा यामि सुवीर्यं॥ युंक्ष्वा हि वृत्रह
तमेति॥ द्वौ द्वौ प्रगाथौ॥ यदिंद्र प्रागपागुदगिति॥ स त्वा बस्व पुरूवसो इति द्वा॥ वविश्वे
वाय द विघ द्विति यं च यः॥ शक्रो मृक्षो अश्व्य इति षट्॥ तेषां त्रीनाद त्तेते चत्वारिंशत्प्रगा
थाः॥१८॥ अथ प्रत्यक्ष बृहतीः शंसति॥ महे च न त्वाम द्रिव इति पंच विंशतिः॥ स्ता सां विं ॥१३॥
शति शस्त्वा॥ घसद दो हसन्निगद्यते तिनिविद्धानीया॥ तां पच्छः शस्त्वा॥ हूयनिविदं दधाति॥

तां पच्छो व्यवग्राहं शस्त्वा॥ समस्सूक्तामुत्तमेन पदेन प्रणुत्य॥ सजाते भिरिति निविदा शं
सति॥ तां पच्छः शस्त्वा थसूदहोहसं॥१९॥ अथ प्रत्यक्ष बृहतीः शंसति॥ याः पंच विंशतिः
परिशिष्टा॥ स्ताभिः प्रतिपद्यते॥ व यं घ त्वा सुतावंत इति पंच दश॥ ता विंशतिप्रत्यक्ष बृ
हत्यो॥ प्रगाथाय्येव सो नु यः परिशिष्टास्तैः प्रतिपद्यते॥ यो राजा चर्षणीनामिति त्रय॥
स्तं वो दस्ममृतीषहमित्येका॥ आ नो विश्वासु हव्य इति त्रय॥ स्त्वामिदा ह्यो नर इति चत्वा
रो॥ यवा लक्षिस्यानां सूक्तानि षट्॥ तेषां द्वौ प्रगाथा उत्सृजतीइनिह वं च वेश्वदे॥ वं चानी
विश्वेसजोषस इति॥ त्रीति चत्वारिंशत्प्रगाथाः॥२०॥ अथ प्रत्यक्ष बृहतीः शंसति॥
मस्य पायि ते महः॥ स्मा अस्मा इदंधसो॥ ब्वत्तं घे हि तन्नूषु॥ नो युजानो हरिता रथे॥ तवे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

हिं ग्राह मा शासा" मा स्तुपप्रक्ष मेरयं इ" पंथा नीच्य क्रिली अते र यंमि पूरूतं" मं तर्यछ जिबोसत"
त्वं विश्वस्य जगतः इति द्शैक पातिन्यो" यं ते अस्तुहर्यत" आ मंद्रैरिंद्र हरिभिरिति सू क्ते"
ते अर्द्धर्चशः शस्त्वा पस्तू ददोहसं॥११॥ इंद्रः सुतेषु सोमेष्विस्येतयो क्षिह्यमशीतिं प्रतिपद्यते"
तान्येकादशर्चानि यइंद्र सोमपातमइत्येकादशतिं बामेकमुस्त्रजतीं" इंद्र त्राय हंतवइति"
तद्वृत्तिः प्रगायते तिचत्वारि" सखाय आशिषामहीति नवये एकेइद्विदयत" आयात्वृं
द्भिः सुतमिति द्वेऋचे तानि षट्त्रिंशत् ऋचानि॥१२॥ अथ चतुः शतं गायत्रीः शंसति" नकि
रिंद्रत्वदुत्तरइति षट् दिवश्चिद्घाद्रहितरं मितिपं चतुर्द्दशात्रू नइंद्र वृत्र हन्नित्येकविंश
तिर्ग्रावइंद्रस्तविंयपायदि ग्राह यपात्विमितिपंचदशर्चं" प्रसंम्राजं चर्षणीनां" मुत्वामंदं

तुस्तोमा इति द्वादशर्चे" आ प्र द्रव परावत इति नवेति" चतुःशतं गायत्रीर्विय मुत्वामपूर्व्ये
त्यशीकाकुभाः प्रगाथाः इंद्राय साम गायतेति सर्वे" ... र्द्धर्चशः शस्त्वा पस्तू ददोहसं॥१३॥
अथैतं वशमर्द्धर्चशः शंसति" त्वावतः पुरूवसो इति" तस्य सप्तदशी जगती" तां पछोथे
कविंशी द्वाविंशी" चतुर्विंशी च पंक्त्यः" स्ताः पंक्ति शंसं" शतं दासे बल्बूथइतिपं
चपदा" तस्यैत्रीणि पदानि समस्यावस्येत्" ताभ्यां प्रणुयात्" त्रयोदशीत्रिंशन्नमीच
द्विपदे" ते पछः शस्त्वा" पस्तू ददोहस" मथैतो विहृता वर्द्धर्चो वथ स्तू ददोहसं" सा नत्त
एवोस्रज्यते" त्र चतुर्विंशति सूक्तः शस्ता भवति॥१४॥ अथैता द्विपदाः शंसति" मानु
कं नुवना सीवधामेति पंचा" याहि वनसा सहेति च तस्त्वः" एवब्रह्मायस्त्वियइति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तिस्रः॥ प्र व इंद्राय बृहद्दं तमाय ॥ विप्रा गाथं गायत यज्जुजोषति ॥ अर्चंत्यर्कं मरुतः स्व महा०
र्काः॥ आ स्तोभति श्रुतो युवा स इंद्रः॥ उप प्रक्षे मधुमति क्षियंतः॥ पुष्येम रयिं धीम
हे त इंद्र ॥ विश्वतो दावन्विश्वतो न आ भर ॥ यं त्वा शविष्ठमीमहे। स सुप्रणीतिर्नृतम
स्वराळसि मं॥ हिष्ठो वाजसातये ॥ त्वं हि राधस्पत एक ईशिषे ॥ सनादमृक्त उजसेति
षस्त्राधृषद्धिस्मै वज्रमेको ॥ या वाजं देवहितं सनेमेति ॥ ता एकविंशतिर्द्विपदास्ताः प
च्छः॥ १५॥ अथैन दैंद्राग्नं सूक्तं ॥ गायत्रीशंसं शंसति ॥ इंद्राग्नी युवं सु न इति ॥ तस्य द्विती
यास्तस्य पदा ॥ तस्या अनुष्टुभं पूर्वां करोति शंसं ॥ गायत्रीमुत्तरां ॥ त्रिष्टुबुत्तमा तां पच्छः ॥१३॥
॥ १६॥ अथैतदावपनं शंसति ॥ तुभ्येदमिंद्र परिषिच्यते मधित्येको विश्वजिते

धनजिते स्वर्जित इति षड्नाः पच्छः॥ स्वादोरित्था विषूवत इति पांक्तं तृचं ॥ तस्यं क्ति शंसं ॥ प्र वो
महे महि वृधे भरध्वमिति ॥ वैराजं तृचं ॥ तदर्धर्चशः॥ अस्मै मि पीवतर स्यानुष्टुभं तृचं
तदर्धर्चशः॥ १७॥ अथैतमानुष्टुभं सामन्यायं शंसति ॥ त्वे हि सोमो अनिस्वरेति नवै
विश्वा अवीरधन्नित्यष्टौ ॥ वसा वि सो मद इंद्र त इति ष त्नानस्तेगं तु मसर इति च तस्यो
मसिनो वस्य इष्यय इति पंच ॥ यस्ते साधिष्ठो वस इति सप्त ॥ रोष इंद्र राधस इति
द्वे ॥ यदिंद्र चित्रमेहनेति चतस्रो ॥ यो रयिं वो रयिंतम इति षळ्वेंद्र याहि हरिभिरि
ति पंच दश ॥ सप्रत्नथा कवी रथ इति तृचं ॥ यज्ञायज्ञा अपूर्व्येति द्वे ॥ आ त्वा गिरो र
थीरिवेति सर्वं ॥ श्रास इच्छा महा असीति सर्वं ॥ तदर्धर्चशः॥ १८॥ अथैतत्त्रिष्टुभ

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

शतं शंसति हैरण्यस्तूपीयस्य ॥ च यातऊतीयं ॥ च सजनीयं ॥ चाध्यर्धं वो भरतें द्राय सोममिति ॥ महा॰
वा ॥ त्यवदुकु पवंधुरेष्ठा ॥ शुधमस्य ते तृषन्नस्य स्वराज इति सूक्ते ॥ न णामुखा नतमं गीर्भि
रुक्थे रिति तृचं ॥ मा स त्यो यातु मघवां ऋजीषीति सर्वं ॥ यो निष्ट इंद्र सदने अकार्य दुब्र
स्तालीति सूक्ते ॥ तत्र पुरस्ताद् उदुब्रह्मीयस्य पदानुषंगं ॥ शंसति ॥ यो व्यतीरफाणयद्विते ॥
तस्मिंस्तु चे प्रथमायां ॥ अर्द्धर्चमुक्त्वोपरमति ॥ १९ ॥ अथ प्रथमायै तृतीयेन पदेन ॥ द्वि
तीयायै प्रथमं पदमुपसंधाय प्रणौत्य ॥ च प्रथमाया उत्तमेन पदेन ॥ द्वितीयायै द्वितीयं पद
मुपसंधायावस्यत्य ॥ च द्वितीयायै तृतीयेन पदेनो ॥ त्तमायै प्रथमं पदमुपसंधाय ॥१५॥
प्रणौत्य ॥ च द्वितीयाया उत्तमेन ॥ पदेनोत्तमायै द्वितीयं पदमुपसंधायावस्यत्य ॥ थार्द्धर्चशः

परिशिष्ट ॥ स्तेन प्रणुत्या ॥ यो उदुब्रह्मीयस्यो ॥ त्तमां परिशिष्याह्वयते ॥ त्रिः शस्तया परिद
धाति ॥ परिधायो ऋवीर्यं जयते ॥ काहि के पूर्वं महाव्रतीकमुत्तरं ॥ महद सि यशो ॥ सि
भर्गो सि जो गो सि ॥ तुंजदसि ममभोगाय भवेति ॥ २० ॥ तदेतस्सबृहच्छस्तायेस्यद्दो
हसि ॥ यावच्छस्तमुपसर्जन्यां ॥ संख्यायमानायाम् ॥ तेतूष्णीं शंसं ॥ रहतीसहस्रं संप
द्यते ॥ त्रिरेवाह्वयते ॥ स्तोत्रियेनिविदे परिधानीयायै ॥ समाना याज्या ॥ ननु वषट्कृतेऽ
व ॥ प्रैंखं प्रसंति ॥ स ग्रहमेवायांतं प्राकुपावरोहति ॥ प्रत्यप्रैंख फलकमपोहंति ॥
परामृश्य न्यूहं जपंति ॥ यमिमं प्रजयं प्राजैषं ॥ स्तमन्वसानीत्य ॥ ध्वर्युउ यह व मिष्ट्वा
नक्षत्र्यस्यो ॥ जमसे लिति ॥ वैश्वकर्म ॥ र्लीति ग्राप्य ॥ स्तस्य न्न स्थः ॥ उपमायंतु मज्जयः सनी

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

तृ॰

लाउपमाजक्षुरूपमामनीषाप्रियामहं तंन्वं पश्यमानोमयिरमोदेवानामोजसेत्वेस्य यच महा॰
मसानूनक्षयंति देवोसिनराशंसइति स्तृतं माध्यंदिनं सवनं॥२१॥ अथातस्तृतीयसवनं
तत्सवितुर्वृणीमहे द्यानोदेवसवितरितिच चौ प्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्यैव एवनि
त्यएकाहातानस्तद्देवस्यसवितुर्वार्यंमहदितिसावित्रं तेहि द्यावापृथवी विश्वशंभुवेति
द्यावापृथिवीयं किमुश्रेष्ठः किंयविष्ठोन आजगन्नित्यार्भवं मस्यवामस्यपलितस्यहो
तुरितिसलिलं वैश्वदेवं तस्याः समुद्रा अधिविक्षरंति समानमेतदुदकमित्य
ते अर्द्धर्चशः शंसति पछइतरास्तछस्त्वा नोनद्रीयेनिविदं दधाति पंचजनीयापरि २१४
धानीयेतिन्वाउवैश्वदेवं॥२२॥ अथातआग्निमारुतं वैश्वानरायपृथुपाजसेवि

पइतिवैश्वानरीयं प्रयज्यवोमरुतोभ्राजदृष्टयइतिमारुतं तेयदियज्ञायज्ञीयाय म
ग्निष्टोमसामकुर्युस्तस्योक्तौस्तोत्रियानुरूपौ तयोर्यद्दिष्टशस्त्रं यद्युवाइलांतमग्नेतवं
तवस्यवोवयइति स्तोत्रियस्तृचौ तएवोत्तरःसूक्तानुरूपौ यद्युसर्वस्मिन्वल्पचैस्तु
वीरंनाग्निनःस्वदृक्तिभिरित्येतस्यपक्षनुरूपं कुर्वीतार्द्धर्चशःशास्त्रं यद्युवा अतिछंदःसुकु
र्युरग्निंहोतारंमन्येदास्वंतमिति स्तोत्रियस्तृचो तएवोत्तरःसूक्तानुरूपोयासप्तमीसूक्तस्य
तांतृतीयांकरोति सोनुरूपोयंजायतमनुषोधरीमणीतिवा स्तोत्रियस्तृचोत एवोत्तरःसूक्ता
नुरूपौ विचतुरंशास्त्रं नात्रयज्ञायज्ञीयस्य योनिमनुशंसति हूलिक्तातदपुषेधायिदर्शत
मितिजातवेदसीयमित्याग्निमारुतस्तत्कानीत्येतस्याक्रूःसूक्तानितदग्निष्टोमःसंतिष्ठते

Takshashila Project

परइति। वैश्वानरीयं। प्रयज्य वो मरुतो भ्राजदृष्टय इति मारुतं। तेयदि यज्ञायज्ञीयाय। म
ग्निष्टोमसाम कुर्युः। स्तस्योक्तौ स्तोत्रियानुरूपौ। तयोर्यद्दिष्ट शस्त्रं। यद्युवा इत्थां तमग्नेतवं
तवस्यवो वय इति। स्तोत्रियस्तृचो। तएवोत्तरः सूक्तानुरूपौ। यद्यु सर्वस्मिन्खलु वैस्तु
वीरं। नाग्निं नः स्ववृक्तिभिरित्येतस्य पर्यनुरूपं। कुर्वीतार्द्धर्चशः शस्त्रं। यद्युवा अतिछंदः सुकु
र्युः। अग्निं होतारं मन्ये दास्वंतमिति। स्तोत्रियस्तृचो। तएवोत्तरः सूक्तानुरूपौ। यासप्तमी सूक्तस्य।
तांतृतीयां करोति। सोनुरूपोयं जायत मनुषो धरीमणीति। वा स्तोत्रियस्तृचो। तएवोत्तरः सूक्ता
नुरूपौ। विचतुरं शस्त्रं। नात्र यज्ञायज्ञीयस्य योनिमनुशंसेदृचलिंकात तदपुषे धायि दर्शत
मिति जातवेदसीयं। मित्याग्निमारुतसूक्तानीत्येतस्या ऋचः सूक्तानि तदग्निष्टोमः संतिष्ठते।

सू० तयंते। स्तोत्रस्य तं कुर्वंस्तूष्णीषान्। पर्यस्यं त्याके शानां संजननास्य रिशेषमनूबंध्यायै संस्थाप महा०
यंति। हृदयशूलांता संतिष्ठते। तस्यां संस्थितायां। यथा संप्रकीर्णमग्नीःसमारोप्यां। तरेणचा
त्वालोत्कराउपनिष्क्रामंस्तु। तरत उद्धतावोक्षिते स्यायतनानि कृत्वा। गोमयेनोपलिप्य। म
थित्वाग्नीन्विहृत्य। प्रणीताः प्रणीयं। पूर्णाहुतीर्हुत्वा। इष्टयगुदवसानीया निर्वजं ते। यआ
हिताग्नयो भवंत्यपयेनाहिताग्नयो। गृहपतिमेव तउपासते। सकाममेव इष्ट्याशामनी
येन यजेत। काममत्र यजेत यदितु यजेत। एवास्य सत्रिणः सत्विजस्तु। स्तेभ्यस्तद्द्यात्। यदे
यं स्यादत्रसंवत्सरः संतिष्ठते। प्यातोहोत्राणामेव मीमांसा। तस्यातस्तस्यातः॥ २७॥ १८॥
इति सांख्यायनसूत्रे अष्टादशोऽध्यायः समाप्तः॥ स्वस्ति संवत् १[illegible]८ नाम्नि तिज्येष्ठशु ॥१७॥
क्ल३ रविवासरे लि॰ वाराणसिमध्ये कृष्णाजागेश्वरसुतजुगतेश्वरेण लेखक पठना
र्थं श्रीरस्तु।

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.